

Fajt Balázs – Kövér Péter – Vékási AdélBudapesti Gazdasági Egyetem
Pénzügyi és Számviteli Kar
Pénzügyi és Gazdálkodási Szaknyelvek Tanszék**Német gazdasági szaknyelvet tanuló egyetemisták szótárhasználati szokásai**<https://doi.org/10.48040/PL.2024.2.12>

A helyes szótárhasználat az autonóm nyelvtanulás egyik alappillére, ezért az idegennyelv-oktatás során is kiemelt szerepe van az adekvát szótárhasználat megtanításának. Igaz ez a gazdasági szaknyelv esetében is, éppen ezért az egyetemi hallgatók szótárhasználati szokásainak feltérképezése és elemzése nagy jelentőséggel bír. A különböző szaknyelveket tanuló diákok számára elengedhetetlen, hogy hatékonyan tudják használni a szakterminológiát és a megfelelő szótárhasználat a tanulókat (a későbbi autonóm nyelvhasználókat) abban segíti, hogy pontosan megértsék és kifejezzék magukat a szakmai kommunikáció során. Vizsgálatunk alapjául egy kvantitatív adatokból álló saját gyűjtésű adatbázis szolgált, a tanulmányunkban pedig elemezzük a német gazdasági szaknyelvet tanuló egyetemisták szótárhasználati szokásait, így részletesen kitérünk többek között arra is, hogy a tanulók milyen típusú szótárakat választanak, és milyen gyakran használják azokat. Kutatásunk eredményei azt mutatják, hogy a résztvevőink szótárhasználati hajlandósága magasnak mondható, és a nyelvtanulók a legtöbb esetben az egynyelvű szótárakkal szemben a kétnyelvű szótárakat használják szívesebben.

Kulcsszavak: szótárhasználat, szaknyelv, felsőoktatás, német nyelv, elektronikus szótárak

Bevezetés

A nyelvtanulásban a szótárhasználat kiemelt szerepet tölt be, különösen akkor, ha valaki szaknyelvet tanul (Margalitadze–Meladze, 2023; Nied Curcio, 2022; Peters–Fernández, 2013). A tanulók szótárhasználati szokásainak megértése és elemzése elengedhetetlen ahhoz, hogy egyrészt hatékonyabbá tegyük az idegennyelv-oktatási folyamatot, másrészt pedig segítsük a diákokat abban, hogy autonóm módon és magabiztosan használják az adott idegen nyelv általános és szakmai szókincsét egyaránt (P. Márkus, 2023). Különösen fontos ez a német nyelv esetében, amely hazánkban nemcsak kulturális, hanem jelentős gazdasági szereppel is bír. Magyarország EU-s tagállamokkal folytatott gazdasági tevékenységének legnagyobb részét a német és osztrák piaccal kapcsolatos külkereskedelem teszi ki (Kegyes, 2015), így a német gazdasági szaknyelv jelentősége nem elhanyagolható. Mindebből következik, hogy a gazdasági szakon német szaknyelvet tanuló hallgatók számára különösen fontos a széles körű szakmai szókincs elsajátítása, hogy hatékonyan tudjanak kommunikálni ezen a komplex területen, és megértsék a szakterület specifikus információit. Ezért a helyes szótárhasználat oktatása kulcsfontosságú a sikeres nyelvtanulás és a későbbi szakmai karrier szempontjából (Peters–Fernández, 2013). A precíz idegennyelv-használat és a helyzethez illő szókincs alkalmazása elengedhetetlen az üzleti jelentések, gazdasági elemzések elkészítésekor, valamint az üzleti tárgyalások során, ahol a pontosság és az egyértelműség létfontosságú (Sándor, 2022).

Fontos azonban megjegyezni, hogy viszonylag kevés német nyelvvel kapcsolatos kutatás áll rendelkezésre hazánkban, és ezek is jellemzően német nyelvszakos hallgatókat vizsgálnak (pl. Dringó-Horváth et al., 2020). Ez problémás, mert a nyelvszakosok nyelvhasználati szokásai és igényei jelentősen eltérhetnek a más szakos hallgatókétól, például a gazdasági szakon hallgatókétól, akiknek elsődlegesen a szakirányukhoz kapcsolódó célnyelvi tudásra van szükségük (Peters–Fernández, 2013). Jelen tanulmány célja, hogy egy korábbi, német nyelvszakos és nyelvtanár szakos hallgatók szótárhasználati szokásait vizsgáló kutatás (Dringó-Horváth et al., 2020) egy részét megismételje, és összevesse a gazdasági szakon német

nyelvet tanuló egyetemisták szótárhasználati szokásaival és attitűdjeivel. A tanulmány keretében bemutatjuk, hogy a fenti hallgatók milyen típusú szótárakat preferálnak, milyen gyakran használják azokat, és áttekintjük a két vizsgálati kontextus közötti hasonlóságokat és különbségeket.

Elméleti háttér

Ugyan a kommunikatív nyelvoktatás előtérbe kerülésével a szótárhasználat (különös tekintettel a kétnyelvű szótárakra) viszonylag hosszú időre háttérbe szorult (Adamska-Sałaciak–Kernerman, 2016; Augustyn, 2013), manapság már tudjuk, hogy a szavak és kifejezések jelentésének kontextusból történő kitalálása mellett a szótár az autonóm nyelvtanulók egyik leghasznosabb segédeszköze (Lew, 2016). Mindemellett a helyes szótárhasználat megtanítása segít a hallgatóknak abban, hogy ne csak az egyetemi környezetben, hanem a nemzetközi üzleti világban is magabiztosan és hatékonyan kommunikáljanak, ezáltal hozzájárul a diákok kulturális kompetenciájának fejlesztéséhez is (P. Márkus, 2017). Az angolhoz hasonlóan a német nyelvű gazdasági kommunikáció során nem csupán a szakmai szókincs, hanem – ahogy arra Sándor (2021) is rámutat – a kultúrák közötti különbségek is fontos szerepet játszanak. Az egyetemistáknak meg kell érteniük a hatékony interakció érdekében a német vállalati kultúra sajátosságait és a nyelvhasználatuk kontextusát. Ezáltal növelni tudják az esélyeiket a sikeres nemzetközi karrierépítés szempontjából is és hozzájárulhatnak a német nyelvű gazdasági kapcsolatok erősítéséhez. Mindezek mellett a német nyelvű gazdasági szakirodalom megértése és értelmezése is további kihívások elé állítja a diákokat (Mátyás, 2012). A szókincs helyes alkalmazásával a hallgatók nem csupán a gazdasági folyamatokat értik meg, hanem képesek lesznek kritikus gondolkodásra, azaz az információk elemzésére és értékelésére is (P. Márkus, 2019). Ez szintén elengedhetetlen a gazdasági problémák széles körű megértéséhez és a hatékony döntéshozatalhoz.

A szótárdidaktikával kapcsolatban fontos megemlíteni, hogy a szótárhasználat oktatásával összefüggésben számos probléma jelenik meg a szakirodalomban. Az egyik ilyen probléma az, hogy a szótárhasználat gyakran elhanyagolt része az idegennyelv-tanításnak, így a felhasználók többnyire saját megérzéseikre hagyatkoznak, amikor jelentést vagy információt keresnek a szótárakban (El-Sayed–Siddiek, 2014; Tremblay et al., 2023). Pedig a szótárak helyes használatával bővíthető a szókincs, növelhető a nyelvi tudatosság és az önbizalom, ami hozzájárul ahhoz, hogy a nyelvtanulók hatékonyan kommunikáljanak idegen nyelven (Gavriilidou, 2013; Kosem et al. 2019). Például a kollokációk helyes használata komoly kihívást jelent a nyelvtanulók számára (Chan, 2012), azonban a szótárak, különösen az egynyelvűek, a példamondatok és célnyelvi definíciók révén hatékony segítséget nyújtanak a kollokációk elsajátításában. Egy másik probléma az, hogy a tanulók gyakran nem olvassák el a szótárak elején található tájékoztató oldalakat (P. Márkus–Fajt, 2021; P. Márkus, 2022; Svensén, 2009), amelyek pedig jelentős mértékben segíthetnék a szótár helyes használatát. További gondot jelent a nyelvtanulók alacsony fizetési hajlandósága, legyen szó akár nyomtatott szótárakról, akár digitális szótárelőfizetésekről (Dringó-Horváth, 2017; Dringó-Horváth et al., 2020; Gaál, 2016; Reder, 2016). Ez különösen azért problémás, mert a tanulók gyakran csak az ingyenesen elérhető online szótárakat (pl. SZTAKI) használják, amelyek minősége nem mindig megfelelő (Fajt et al., 2024).

Az elmúlt években egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy az új technológiák rohamos gyorsasággal épülnek be mindennapi életünkbe. A mobil eszközök, így pl. a számítógépek és okostelefonok széles körű használata jelentősen megváltoztatta a nyelvtanulást is. Ez a változás kihat arra is, ahogyan a diákok szótáraikat használják, és az internetes, illetve online szótárak népszerűsége a könnyű hozzáférhetőségük miatt is folyamatosan növekszik (pl. Alhatmi, 2019; Ding, 2015; Fallianda, 2020; Metruk, 2017), míg a papíralapú szótáraké folyamatosan csökken.

Mivel a szótárhasználat elengedhetetlen az autonóm nyelvtanuláshoz és nyelvhasználathoz (P. Márkus, 2020), ezért tanulmányunk célja, hogy feltérképezzük a gazdasági képzésben német szaknyelvet tanuló hallgatók szótárhasználati hajlandóságát és szokásait. Mindezt azért tartottuk fontosnak, hogy diagnosztikus képet kapjunk mindezekről, és az eredmények mentén tudjuk még jobban a hallgatói igényekre szabni az üzleti német kurzusok felépítését.

Kutatási módszerek

A kutatásunkban kvantitatív módszereket alkalmaztunk annak érdekében, hogy feltárjuk a gazdasági képzésben résztvevő egyetemisták német szaknyelvi szótárhasználatát és az ehhez kapcsolódó attitűdjeit. Mivel kutatásunk egy része Dringó-Horváth et al. (2020) kutatásának megismétlésének tekinthető, ezért az első kutatási kérdést ebből a kutatásból vettük át. Ugyanakkor célunk volt az is, hogy saját eredményeinket összehasonlítsuk e korábbi kutatás eredményeivel, ezért ehhez kapcsolódóan egy további fő kutatási kérdést is megfogalmaztunk. Ezeket egészítették ki további alkérdések:

1. Milyen tendenciák mutatkoznak a szótárak használata kapcsán a gazdasági képzésben német szaknyelvet tanuló hallgatók körében?
 - 1.1 Milyen egy- és kétnyelvű online szótárakat használnak a gazdasági képzésben német szaknyelvet tanuló hallgatók?
 - 1.2 Mi jellemzi a gazdasági képzésben német szaknyelvet tanuló hallgatók szótárhasználati, szótárvásárlási hajlandóságát, valamint a szótárakban található tájékoztató oldalak átolvasására való hajlandóságukat?
2. Milyen különbségek vannak a gazdasági képzésben német szaknyelvet tanuló hallgatók, valamint a német szakon, illetve némettanár szakon tanuló hallgatók szótárhasználati szokásai és attitűdjei között?

A kutatási kérdéseink megválaszolásához egy kérdőívet töltöttünk ki, ami lehetővé tette számunkra, hogy egy nagyobb mintán gyűjtsünk adatokat a résztvevők szótárhasználati szokásairól, preferenciáiról és attitűdjeiről.

Résztvevők

Tanulmányunkban a gazdálkodás és menedzsment szakon német szaknyelvet tanuló egyetemistákat vizsgáltunk. Összesen 192 hallgató vett részt a vizsgálatban, akik közül 74 fő (38,5%) férfi és 118 fő (61,5%) nő volt. A résztvevők átlagéletkora 20,36 év (Szórás=1,84) volt. A vizsgált egyetemisták átlagosan 7,47 évet (Szórás=4,39) töltöttek némettanulással. A hallgatók nyelvi szintje nem volt homogén; a résztvevők nyelvtudása a B1 és C1 szintek közötti volt, a legtöbb hallgató B2 vagy ahhoz közeli nyelvi szinten volt a kitöltés időpontjában.

Kutatási eszköz

A vizsgálatunkhoz egy korábban használt kutatási eszköz (lásd Dringó-Horváth et al., 2020) számunkra is releváns részeit vettük át. Kíváncsiak voltunk, hogy a résztvevőink milyen gyakran használnak különböző online kétnyelvű és egynyelvű szótárakat, valamint a szótárhasználattal kapcsolatos attitűdjeiket is igyekeztünk felmérni. A szótárhasználat gyakoriságát egy 1-től 5-ig terjedő, minden esetben egykérdéses Likert-skálán (1 – „soha nem használom”, 5 – „mindig használom”) tettük mérhetővé (ahol minden szótártípust egy tétel mér), és ezeket a tételeket (egy- és kétnyelvű online szótárak használatának gyakorisága) egy

az egyben a Dringó-Horváth et al. (2020) által használt kutatási eszközből vettük át. A vizsgálatban nem térünk ki a papíralapú szótárak használatára, mivel a szerzők tapasztalata és a szakirodalmi források (pl. Fallianda, 2020) alapján manapság az online szótárakhoz képest a papíralapú szótárakat a tanulók már alig használják.

Ezzel szemben a komplexebb konstruktumokat többkérdéses (több tételből álló) ötpontos Likert-skálák felhasználásával kvantifikáltuk, ahol az „1” az „*egyáltalán nem értek egyet*”, míg az „5” a „*teljes mértékben egyetértek*”-et jelentette. Ugyan az eredeti kérdőív (lásd Dringó-Horváth et al., 2020) jóval több konstruktumot tartalmazott, azonban jelen kutatás egy nagyobb kutatási projekt része volt, így az adatfelvételkor csak a legfontosabbnak ítélt konstruktumot vettük át változatlanul. Összesen három ilyen konstruktumot használtunk a kutatás során:

- 1) szótárhasználati hajlandóság (4 tétel): pl. „*Szívesen vásárolok szótárt akár nyomtatott, akár elektronikus formában.*”
- 2) a szótárakban található tájékoztató oldalak átolvasására való hajlandóság (4 tétel): „*A szótárakban át szoktam nézni a rövidítésjegyzéket.*”
- 3) szótárvásárlási hajlandóság (4 tétel): pl. „*Amikor nem ismerek egy szót, akkor megnézem a jelentését a szótárban.*”

Utóbbi két konstruktumot azért tartottuk fontosnak, mert a szakirodalom is problémaként említi, hogy a tanulók jellemzően az intuíciójukra hagyatkoznak és nem olvassák el a szótárak tájékoztató oldalait (P. Márkus–Fajt, 2021; P. Márkus, 2022), valamint az ingyenesen elérhető online szótárak miatt alacsony a tanulók szótárakat érintő (elő)fizetési hajlandósága is (Dringó-Horváth et al., 2020; Gaál, 2016). Emellett mindegyik több tételből álló skála esetében kiszámoltuk a skálák belső konzisztenciáját mérő Cronbach-alfa együtthatókat, amely a mérőeszközünk megbízhatóságát volt hivatott biztosítani.

Az adatgyűjtés menete és az adatelemzés módszerei

Az adatgyűjtés 2023 őszén zajlott és a kérdőívet online formában osztottuk meg, hogy ezzel is növeljük a résztvevők körét és a potenciális kitöltők számát. A kérdőíves adatgyűjtés lehetővé tette számunkra, hogy a kvantitatív adatok segítségével statisztikai elemzéseket végezzünk és ezzel összefüggéseket tárjunk fel. Az adatelemzéshez leíró statisztikákat (átlagok, szórások), valamint független mintás t-próbákat (a $p < 0,05$ statisztikai szignifikancia szinten) használtunk.

Eredmények és diszkusszió

Az elemzés során összehasonlítottuk a kétnyelvű (1. táblázat) és egynyelvű (2. táblázat) szótárak gazdasági szakon tanuló egyetemisták körében történő használatának gyakoriságát, amelyhez az átlagokat (és a hozzájuk tartozó szórásokat) használtuk fel.

Az adatok alapján megállapítható, hogy a magyar–német online szótár a legnépszerűbb a kétnyelvű szótárak között, 3,13-as átlaggal és 1,70-es szórással. Ez azt sugallja, hogy ez a szótár a hallgatók körében jelentős mértékben használt, bár a viszonylag magas szórás azt is jelzi, hogy a használat gyakorisága széles körben változik a hallgatók között. A magyar–német szótárt a SZTAKI Szótár követi, 2,22-es átlaggal, amely már kifejezetten alacsonynak mondható. A maradék négy szótár átlagértéke pedig kettő alatt van, ami azt mutatja, hogy ezeket a referenciaműveket már jóval kevésbé használják a résztvevőink.

1. táblázat. Kétnyelvű szótárak használatának gyakorisága

Szótár	Átlag	Szórás
Magyar–német online (www.magarnemet.hu)	3,13	1,70
SZTAKI (www.szotar.sztaki.hu)	2,22	1,43
Grimm-szótárak (www.grimmonlineszotar.hu)	1,96	1,46
Akadémiai Kiadó (www.szotar.net)	1,87	1,36
DictZone (www.dictzone.com)	1,86	1,47
MorphoLogic (www.morphologic.hu)	1,14	0,54

Az egy nyelvű szótárak közül a Duden tűnik a „legnépszerűbbnek” 1,61-es átlaggal, amely átlag azonban jelentősen alacsonyabb, mint a kétnyelvű szótárak közötti legnépszerűbb magyar–német online szótár átlaga (3,13). A Pons és a Langenscheidt szótárakat még ennél is ritkábban használják a résztvevők. Ezen eredmények azt jelzik, hogy a gazdasági szakon tanuló egyetemisták a kétnyelvű szótárakat részesítik előnyben, amelyek valószínűleg jobban megfelelnek konkrét nyelvtanulási és szaknyelvi igényeiknek (Peters–Fernández, 2013).

2. táblázat. Egy nyelvű szótárak használatának gyakorisága

Szótár	Átlag	Szórás
Duden (https://www.duden.de/)	1,61	1,27
Pons (http://de.pons.com/)	1,23	0,74
Langenscheidt (https://de.langenscheidt.com/)	1,19	0,64

Az adatok elemzésének második körében megvizsgáltuk a gazdasági szakon tanuló egyetemisták szótárhasználattal kapcsolatos attitűdjeit (3. táblázat), ezen belül is a szótárhasználati hajlandóságot, a szótárakban található tájékoztatóoldalak átolvasására való hajlandóságot, valamint a szótárvásárlási hajlandóságot. Mivel a konstruktumok mindegyikét több tétellel mértük, így kiszámoltuk a skálákhoz tartozó Cronbach-alfa együttható értékeit is, amelyek meghaladják a szakirodalomban (Cohen et al., 2018) általánosságban elfogadott 0,70-es megbízhatósági küszöböt, így megállapíthatjuk, hogy a skálák a jelen vizsgálat keretein belül is megbízhatóan mérnek.

3. táblázat. Szótárhasználattal kapcsolatos skálák

Skála	Tételek száma	Cronbach-alfa	Átlag	Szórás
1. Szótárhasználati hajlandóság	4	0,745	3,93	0,95
2. A szótárakban található tájékoztatóoldalak átolvasása	4	0,712	2,61	0,83
3. Szótárvásárlási hajlandóság	4	0,785	2,51	0,96

A szótárhasználati hajlandóság-skála mutatja a legmagasabb átlagértéket (3,93), ami azt jelzi, hogy a résztvevők általánosságban hajlandóak szótárakat használni. A 0,95-ös szórás viszonylag szűk tartományban mutatja a válaszokat, ami arra utal, hogy a hallgatók közötti attitűdök viszonylag homogének ebben a tekintetben. Ez azt sugallhatja, hogy a résztvevőink számára a szótárhasználat fontos és a szótár elfogadott segédeszköz a nyelvtanulási folyamat során. A tájékoztatóoldalak átolvasásával kapcsolatos skála 2,61-es átlagértékkel rendelkezik, ami azt mutatja, hogy a hallgatók kevésbé hajlamosak arra, hogy részletesen átnézzék a szótárakban található tájékoztatóoldalakat. Ez arra enged következtetni, hogy a hallgatók többsége inkább közvetlenül szavakat, kifejezéseket keres ki a szótárban, és kevésbé érdekli őket a szótárak felépítése. A szótárvásárlási hajlandóság skálájának átlaga 2,51, ami a legkevésbé pozitív attitűdöt mutatja a vizsgált három terület közül. Ez arra utalhat, hogy a hallgatók inkább ingyenes, online szótárakat vagy már a birtokukban lévő nyomtatott példányokat használnak, és kevésbé hajlandóak befektetni új szótárak vásárlásába.

Szótárhasználati szokások összehasonlítása német szakos és gazdasági szakon német szaknyelvet tanuló hallgatók között

Az elemzés következő és egyben utolsó szakaszában a kétnyelvű és egynyelvű szótárhasználat gyakoriságát hasonlítottuk össze a német szakos egyetemisták és a gazdasági szakon német szaknyelvet tanuló hallgatók esetében. Ehhez egy, a fentebb már említett korábbi kutatásban (Dringó-Horváth et al., 2020) közölt és a tanulmányban olvasható eredményeket használtuk fel. A 4., valamint az 5. táblázatban balról jobbra haladva először a saját kutatásunk során gyűjtött adatokat (n=192), majd jobbra tőle a Dringó-Horváth et al. (2020) kutatásában felhasznált adatokat (n=50) adjuk közre. Az összehasonlításokhoz független mintás t-próbát használtunk és a szignifikáns eredmények mellett minden esetben megadtuk a hatásméretet is. Ez utóbbi azért fontos, mert a statisztikai szignifikancia (p) önmagában nem mutatja meg a változók közti összefüggés erősségét; ez utóbbit csak a Cohen-féle delta (d) kiszámításával tudjuk megvizsgálni.

A kétnyelvű szótárhasználat összehasonlítása (4. táblázat) alapján a SZTAKI, DictZone, és Akadémiai Kiadó szótárainak esetében szignifikáns különbségek láthatók a két csoport átlagai között, amelyek azt mutatják, hogy a német- és némettanár szakos hallgatók szignifikánsan gyakrabban használják ezeket a szótárakat, mint a gazdasági szakon német szaknyelvet tanuló hallgatók.

4. táblázat. Kétnyelvű szótárak használati gyakoriságának összehasonlítása

Szótár	Németül tanuló egyetemisták (n=192)		Német és némettanár szakos egyetemisták (n=50)		t	p	d
	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás			
SZTAKI	2,22	1,43	3,08	1,44	3,78	<0,001*	0,60
DictZone	1,86	1,47	2,68	1,57	3,46	<0,001*	0,53
Akadémiai Kiadó	1,87	1,36	2,72	1,59	3,80	<0,001*	1,48
Grimm-szótárak	1,96	1,46	2,02	1,49	0,26	0,797	0,04
MorphoLogic	1,14	0,54	1,46	0,97	3,09	<0,001*	0,40

Az első két szótár esetében (SZTAKI és DictZone) a hatásméretetek közepesek, míg az Akadémiai Kiadó szótára esetében magas hatásméretet tudtunk kimutatni. A MorphoLogic szótárt is szignifikánsan gyakrabban használják a német- és némettanár szakos hallgatók, bár a hatásméret itt kissé alacsonyabb, mint a többi szignifikáns különbséget mutató szótár esetében.

Az egynyelvű szótárak használatakor még markánsabb különbségek figyelhetők meg (5. táblázat). A Duden szótár használata szignifikánsan gyakoribb a német és némettanár szakos hallgatók körében, és a hatásméret is igen magas (d=2,28), ami azt jelzi, hogy ez a szótár különösen fontos segédeszköz számukra.

5. táblázat. Egynyelvű szótárak használati gyakoriságának összehasonlítása

Szótár	Németül tanuló egyetemisták (n=192)		Német és némettanár szakos egyetemisták (n=50)		t	p	d
	Átlag	Szórás	Átlag	Szórás			
Duden	1,61	1,27	4,24	1,02	-2,63	<0,001*	2,28
Langenscheidt	1,19	0,64	2,26	1,45	7,75	<0,001*	0,95
Pons	1,23	0,74	1,68	1,07	3,46	<0,001*	0,49

A Langenscheidt és Pons szótárak használatát tekintve is elmondható, hogy ezeket szignifikánsan gyakrabban használják a német- és némettanár szakosok, viszont a Dudenhez képest itt alacsonyabb a hatásméret.

Összegzés és kitekintés

A vizsgálatból világosan kirajzolódik, hogy a gazdasági szakon tanuló egyetemisták általában nyitottak a szótárhasználatra, azonban kevésbé foglalkoznak a szótárak tájékoztató oldalával, és még kevésbé hajlandók pénzt költeni új szótárakra. A pozitív szótárhasználati attitűd optimizmusra ad okot, hiszen a szótárhasználat Leaney (2007) nyomán támogathatja az élethosszig tartó tanulást, ugyanis az idegennyelv-tanulás – ezen belül is a szókincsbővítés – egy soha véget nem érő folyamat (Chan, 2011; P. Márkus, 2022). Az összehasonlító elemzés rámutatott, hogy általánosságban a német- és némettanár szakos hallgatók szignifikánsan gyakrabban és szélesebb körben használják mind a kétnyelvű, mind az egynyelvű szótárakat, mint a gazdasági szakon német szaknyelvet tanuló hallgatók. Ennek háttérében valószínűleg az állhat, hogy az előbbi csoportnak mélyebb és szélesebb körű nyelvi kompetenciára van szüksége a szakmai és akadémiai követelmények miatt, míg a gazdasági képzésben résztvevő hallgatók esetében a szaknyelvi fókusz lehet a fő ok, ami kevésbé teszi szükségessé a széles körű szótárhasználatot. A hatásméretetek különbségei továbbá azt is jelzik, hogy míg néhány szótár (különösen a Duden) kulcsfontosságú lehet a német- és némettanár szakos hallgatók számára, addig a gazdasági szakot választók számára ezek a referenciaművek kevésbé fontosak, és helyettük például inkább használnak kétnyelvű szótárakat.

Miközben kutatásunk fontos betekintést nyújtott a gazdasági szakon tanuló hallgatók szótárhasználati szokásaiba, a vizsgálatnak, mint minden kutatásnak, vannak korlátai is. Egyrészt a minta mérete és összetétele természetesen nem reprezentatív, így eredményeinket nem lehet egy az egyben más kutatási kontextusokra extrapolálni. A gazdasági képzésben tanuló hallgatók és a német szakosok közötti összehasonlítás sem feltétlenül tükrözi a szélesebb egyetemi populáció szótárhasználati szokásait. Másrészt pedig a kutatás kvantitatív természete miatt sem tudtuk mélyrehatóan elemezni a szótárhasználat mögöttes okait és a hallgatók személyes preferenciáit. Nincs adatunk arról, hogy milyen döntések állnak a szótárhasználat mögött, milyen stratégiákat vagy technikákat alkalmaznak az alanyok. Ezek a tényezők fontos szerepet játszhatnak a szótárhasználati szokások megértésében, és további kutatások tárgyát képezhetik. Mindezeket figyelembe véve érdemes lenne további kvantitatív és kvalitatív vizsgálatokat végezni, amelyek mélyebb rálátást biztosítanának a szótárhasználat mögött meghúzódó tényezőkre és a hallgatók személyes preferenciáira.

Hivatkozások

- Adamska-Salaciak, A. – Kernerman, I. (2016): Introduction: Towards better dictionaries for learners. *International Journal of Lexicography*. 29/3. 271–278. DOI: <https://doi.org/10.1093/ijl/ecw033>
- Alhatmi, S. (2019): A Survey Study of the Dictionary Use Sub-strategies of English Majors in Saudi Arabia: Dictionary Related Aspects. *English Language Teaching*. 12/3. 139–160. DOI: <https://doi.org/10.5539/elt.v12n3p139>
- Augustyn, P. (2013): No dictionaries in the classroom: Translation equivalents and vocabulary acquisition. *International Journal of Lexicography*. 26/3. 362–385. DOI: <http://doi.org/10.1093/ijl/ect017>
- Chan, A. (2011): Bilingualised or monolingual dictionaries? Preferences and practices of advanced ESL learners in Hong Kong. *Language, Culture and Curriculum*. 24/1. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.1080/07908318.2010.510196>
- Chan, A.Y.W. (2012): Cantonese ESL Learners' Use of Grammatical Information in a Monolingual Dictionary for Determining the Correct Use of a Target Word. *International Journal of Lexicography*. 25/1. 68–94. DOI: <https://doi.org/10.1093/ijl/ecr014>
- Cohen, L. – Manion, L. – Morrison, K. (2018): *Research methods in education (8th ed.)* Routledge: London. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315456539>
- Ding, J. (2015): A Study of English Majors in a Chinese University as Dictionary Users. *Lexicography: Journal of Asialex*. 2/1. 5–34. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40607-015-0016-5>
- Dringó-Horváth, I. – P. Márkus, K. – Fajt, B. (2020): Szótárhasználati ismeretek vizsgálata német és angol szakot végzettek körében. *Modern Nyelvoktatás*. 26/4. 16–38.

- Dringó-Horváth, I. (2017): Digitális szótárak – szótárdidaktika és szótárhasználati szokások. *Alkalmazott Nyelvstudomány*. 17/5. 1–27. DOI: <http://dx.doi.org/10.18460/ANY.K.2017.005>
- El-Sayed, N. A. – Siddiek, A. G. (2014): Exploring the English language teachers' attitudes towards the use of pedagogical dictionaries in their classes (Sudanese perspective). *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*. 3. 171–187. DOI: <https://doi.org/10.7575/aiac.ijalel.v.3n.3p.171>
- Fajt, B. – P. Márkus, K. – Bánhegyi, M. (2024): Attitudes towards dictionary use: A case study of university students studying languages for business. *Journal of Adult Learning, Knowledge and Innovation*. 7/1. 38–48. DOI: <https://doi.org/10.1556/2059.2024.00101>
- Fallianda. (2020): A Survey of Indonesian Students' Use of Dictionaries. *Lexikos*. 30. 609–628. DOI: <https://doi.org/10.5788/30-1-1607>
- Gaál, P. (2016): *Online szótárak és használók: Online szótárhasználati kutatások, online szótárak értékelési és minősítési szempontjai*. [Doktori disszertáció]: Pécs: Pécsi Tudományegyetem.
- Gavriilidou, Z. (2013): Development and validation of the strategy inventory for dictionary use (S.I.D.U). *International Journal of Lexicography*. 22/2. 135–154. DOI: <https://doi.org/10.1093/ijl/ect007>
- Kegyés, E. (2015): A német mint idegen nyelv és mint szaknyelv pozíciója a vállalati kommunikációban. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*. 10/2. 70–82.
- Kosem et al. (2019): The image of the monolingual dictionary across Europe: Results of the European survey of dictionary use and culture. *International Journal of Lexicography*. 32/1. 92–114. DOI: <https://doi.org/10.1093/ijl/ecy022>
- Leaney, C. (2007): *Dictionary activities*. Cambridge University Press: Cambridge. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511497674>
- Lew, R. (2016): Dictionaries for learners of English. *Language Teaching*. 49/2. 291–294. DOI: <https://doi.org/10.1017/S026144481500049X>
- Margalitadze, T. – Meladze, G. (2023): How to solve problems in dictionary use: The Georgian case. *Lexikos*. 33/2. 63–78. DOI: <https://doi.org/10.5788/33-2-1840>
- Mátyás, J. (2012): *Az idegen nyelvű szakirodalom olvasásának jelentősége napjainkban: Német nyelvű szakmai szövegek szótár nélküli olvasásának vizsgálata közgazdász hallgatók körében*. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar: Pécs
- Metruk, R. (2017): The Use of Electronic Dictionaries for Pronunciation Practice by University EFL Students. *The Journal of Teaching English with Technology*. 17/4. 38–51.
- Nied Curcio, M. (2022): Dictionaries, foreign language learners and teachers: New challenges in the digital era. In: Klosa-Kückelhaus et al. (eds.) (2022): *Dictionaries and society: Proceedings of the XX EURALEX international congress, 12–16 July 2022*. IDS-Verlag. 71–84.
- P. Márkus, K. – Fajt, B. (2021): Anglisztika szakos hallgatók szótárhasználati szokásai. *Új Pedagógiai Szemle*. 71/9-10. 24–41.
- P. Márkus, K. (2017): A kulturális kompetencia fejlesztése nyelvrórán. In: Márkus, É. – M. Pintér, T. – Trentinné Benkő, É. (szerk.) (2017): *Jó gyakorlatok a korai idegen nyelvi fejlesztésben és pedagógusképzésben*. ELTE TÓK: Budapest. 196–206.
- P. Márkus, K. (2019): Szótárhasználati munkafüzetek az oktatásban – használatban a tanulószótárak. *Modern Nyelvoktatás*. 25/2. 42–62.
- P. Márkus, K. (2020): A szótárhasználat jelene és jövője a közoktatásban – a nyelvoktatást szabályozó dokumentumok és segédanyagok tükrében. *Modern Nyelvoktatás*. 26/1-2. 59–79.
- P. Márkus, K. (2022): Jógyakorlatok szerepe a szótárhasználatban. *Modern Nyelvoktatás*. 28/3-4. 92–109. DOI: <https://doi.org/10.51139/monye.2022.3-4.92.109>
- P. Márkus, K. (2023): *Teaching dictionary skills*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó.
- Peters, P. – Fernández, T. (2013): The lexical needs of ESP students in a professional field. *English for Specific Purposes*. 32/4. 236–247. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.esp.2013.05.002>
- Reder, A. (2016): Wörterbücher und Digitale Tools als Ratgeber bei der Kollokatorsuche. *Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung*. 58. 18–30.
- Sándor, E. (2021): What business English education in Hungarian education can learn from BELF research findings. *Working Papers in Language Pedagogy*. 16. 18–35. DOI: <https://doi.org/10.61425/wplp.2021.16.18.35>
- Sándor, E. (2022): Az angol lingua franca kommunikáció kutatási eredményei és az üzleti angol oktatásának elmélete és gyakorlata. *Porta Lingua*. 2022/1. 139–147. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2022.1.14>
- Svensén, B. (2009): *A handbook of lexicography. The theory and practice of dictionary-making*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Tremblay, O. – Plante, I. – Fréchette-Simard, C. (2023): Teachers' self-reported classroom practices regarding dictionary use: The role of teachers' attitude and school level. *International Journal of Lexicography*. 36/4. 466–485. DOI: <https://doi.org/10.1093/ijl/ecad017>